

(180. 7.)

MEMORIE VAN ANTWOORD.

(Ingezonden bij brief van 18 December 1915.)

Het geven van eene toelage aan de ambtenaren van het Staatsbedrijf der Artillerie-Inrichtingen voor een buitengewoon langen werktijd ligt niet in het voornemen; wel wordt aan ambtenaren dier inrichtingen wier maximum traktement minder dan f 3600 bedraagt, eene maandelijks vast te stellen premie toegekend, verband houdende met de meer-productie der fabrieken in de afgelopen maand, vergeleken met de productie van het bedrijf onder normale omstandigheden.

Aangezien de loonen der werklieden aan de Artillerie-Inrichtingen in Juli 1914 niet onbelangrijk zijn verhoogd geworden, heeft het niet in de bedoeling gelegen deze wederom te verhoogen. Dat de dienst zwaar is, kan niet worden ontkend en de ondergeteekende grijpt deze gelegenheid ook aan om zijne voldoening uit te spreken over de toewijding en ijver, waarmede het geheele personeel der Artillerie-Inrichtingen onder deze omstandigheden zijne taak verricht, doch de daaraan verbonden langere werktijd behoeft geen aanleiding te geven om over te gaan tot eene algemeene loonsverhooging, aangezien voor elk uur overwerk het loon met 50 pct. wordt verhoogd. Dat aan de Artillerie-Inrichtingen het TAYLOR-stelsel zou worden toegepast, is onjuist, en dat er geen verlof is te verkrijgen evenzoo. Alleen aan werklieden, die door den aard van hun arbeid in verband met een ongestoorden gang van het bedrijf bepaaldelijk niet gemist kunnen worden, kan geen verlof worden verleend, doch voor dezen worden de dagen, waarop zij in normale tijden recht op verlof zouden hebben, met 150 pct. meer loon vergoed. Dat de geest onder het personeel wel eens minder goed zou zijn, wordt betwijfeld; integendeel het is der directie bekend, dat het velen werklieden buitengewoon aangenaam is in deze dure tijden zooveel meer geld te ontvangen.

Eene vergelijking met de loonen, gegeven in de oorlogvoerende landen, gaat niet op, omdat de oorlog, welken het land voort, dwingt tot het treffen van maatregelen, die in ons land tot dusverre niet noodig waren. Het toekennen van tijdelijke loonsverhooging of gratificatiën aan de werklieden der Artillerie-Inrichtingen wordt onder de boven geschetste omstandigheden niet noodzakelijk geacht, vooral niet, omdat de gewoonlijk met den aanvang van het jaar toe te kennen verhoogingen (1—4 cent per uur boven normaal loon voor niet-vaklieden en opvoeren van het loon voor vaklieden tot 35 cent te Delft en 37 cent aan de Hembrug) met 1 Januari a. s. weder zullen worden toegekend, nadat deze op 1 Januari 1915 wegens de tijdsomstandigheden achterwege zijn gebleven.

Op grond van de motieven in het Voorloopig Verslag genoemd, zou het aanbeveling verdienen, indien de werklieden, werkzaam aan de fabrieken bij de Hembrug, te Zaandam woonden, doch hierbij zijn zeer vele met elkaar strijdige belangen in het spel, zooals o. a. ook moge blijken uit hetgeen over deze aangelegenheid is medegedeeld in het Voorloopig Verslag van de Tweede Kamer der Staten-Generaal betreffende de begroting voor het Staatsbedrijf der Artillerie-Inrichtingen voor 1914 (Gedrukte Stukken, Zitting 1913—1914, 180), alwaar op bladz. 3 wordt gewezen op de groote bezwaren, welke voor de betrokkenen zouden verbonden zijn aan het wonen te Zaandam. Sinds 1913 is in deze, medé als gevolg van de tijdsomstandigheden, geen verandering gekomen.

De tegemoetkoming in de kosten van verpleging van gezinsleden van werklieden wordt beheerscht door het bepaalde in artikel 24 van het Koninklijk besluit van 6 November 1909 n°. 33 (Hospitaalreglement) en bepaalt zich tot die gevallen, waarin ziekenhuisverpleging is te beschouwen als eene voorwaarde tot het herstel van den lijder of de lijderes en tevens op goede gronden kan worden verwacht, dat zij van beperkten

duur zal zijn. Aangezien deze laatste voorwaarde uit het oog werd verloren en het om der gevolgen wille toch bezwaarlijk aangaat ook in gevallen, die geen uitzicht op herstel geven, de patiënten onbepaald lang voor Rijksrekening in ziekenhuizen te doen verplegen, is als regel aangenomen, dat de verpleging in ziekenhuizen voor hoogstens 60 dagen voor rekening van het Rijk kan plaats hebben. Bij vergelijking met het buitenland blijkt, dat in geen enkel land zoo vrijgevege bepalingen in dit opzicht bestaan als in Nederland. Het komt den ondergeteekende dan ook niet raadzaam voor hierin nog verder te gaan.

De inhouding voor weduwen- en weezenpensioen op de loonen der losse arbeiders geschiedt ingevolge de Weduwenwet voor de Rijkswerklieden 1914 in verband met de wet van 18 Juli 1890 (*Staatsblad* n°. 109) tot regeling der pensioenen van de mindere geëmployeerden enz., op daggeld werkzaam bij de inrichtingen van 's Rijks zee- en landmacht. De arbeiders, die na den oorlog weer zullen worden ontslagen, staan ten aanzien van deze inhouding op geheel dezelfde lijn met alle losse arbeiders, op wie de genoemde wetten van toepassing zijn. Overwogen wordt of wetswijziging ten deze wenschelijk is. Van gebrek aan medewerking hierbij van de directie der inrichtingen of van het Departement is geen sprake.

Gelet op de afgelegen ligging der fabrieken aan de Hembrug met alle daaraan verbonden bezwaren, moet het billijk worden geacht, dat de aldaar werkzaam zijnde werklieden een hooger loon verdienen dan die welke te Delft werkzaam zijn aan de daar gevestigde werkplaatsen. Het ligt dan ook niet in het voornemen om de loonen te Hembrug en te Delft aan elkander gelijk te maken.

De maatregel, dat voor personen, die bepaalde beroepen uitoefenen, de vergunning voor het verlaten van het land aan den ondergeteekende wordt gevraagd, geldt ook voor het personeel der Artillerie-Inrichtingen. Intusschen zal ook hier elk zich voordoend geval afzonderlijk onderzocht moeten worden, waarbij mede nagegaan moet worden, of door het verlaten van het land door den betrokkene gevaar bestaat, dat eventuele defensiegeheimen zullen worden geschonden.

Dat de heer MUIJSKEN ontslag had gevraagd als voorzitter van den Raad van Toezicht, had ook de ondergeteekende met leedwezen vernomen; ondergeteekende acht zich niet gemachtigd de reden daarvan hier mede te deelen; wel kan gezegd worden, dat er tusschen den heer MUIJSKEN en de directie der Artillerie-Inrichtingen geen verschil van inzicht bestond, welke tot het nemen van het ontslag aanleiding heeft gegeven.

De Minister van Oorlog,
BOSBOOM.

(180. 8.)

VERSLAG.

De Commissie van Rapporteurs voor het wetsontwerp tot vaststelling van de begroting van inkomsten en uitgaven van het Staatsbedrijf der Artillerie-Inrichtingen voor het dienstjaar 1916 en nadere voorziening ten aanzien van de rente, door het bedrijf aan 's Rijks middelen uit te keeren is, na kennis genomen te hebben van de Memorie van Antwoord op het Voorloopig Verslag wegens dit wetsontwerp, van oordeel dat door deze gewisselde schrifturen de openbare beraadslaging over het voorstel genoegzaam is voorbereid.

Vastgesteld den 22sten December 1915.

ARTS.
K. TER LAAN.
MARCHANT.
PATIJN.
DUYMAER VAN TWIST.